

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

3 Quotuplex sit in rebus vnitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94135](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94135)

constituit ens: vt vero est entitas indiuisa, constituit vnum ens.

VII. Et hic modus concipiendi videtur mihi similior vero, ideoque posteriorem sententiam simpliciter probandam censo. Primò propter rationem nunc tactam, & insinuatam à Diuo Thoma in loco supra citato, quia vnum de formali dicit vnitatem realem; sed vnitas realis non est sola negatio: ergo est entitas ipsa sub negatione. Minor patet inductione: nam Deus dicitur vnus ab vnitatem Dei, quæ consistit in essentia indiuisa: & similiter Petrus dicitur vnus numero, quia habet vnā numero naturam: vnde vnitas eius non consistit in sola negatione. Ac denique ex ipsis terminis constare videtur, vnitatem realem plus dicere, quam negationem. Secundo: quia vnum non dicitur vniuoce de ente rationis, & reali, vt per se notum est, & tamen, si præcise consideres negationem, æque potest attribui, & denominare ens rationis, sicut reale: ergo signum est, vnum non dicere de formali solam negationem: alias denominatio vnus æque posset cadere in ens rationis & reale, quia significatio vocis potissimum attendenda est ex significato formali. Sicut nomina arte factorum censentur non significare solam figuram in significato formali: quia non æque, neque vniuoce dicuntur de rebus habentibus eandem figuram in diuersis materiis, vt ferra non dicitur vniuoce de ferrea, & cerea: sic ergo neque vnum significabit solam negationem de formali, cum non æque dicatur de omnibus, quibus æque potest conuenire talis negatio, dicit ergo de formali ipsam entitatem indiuisam. Atque hinc sumi potest tertium argumentum, quia vnum prout est transcendens non dicit de formali aliquid supponens ens, & quasi adiacens, & adueniens illi, sicut album dicit de formali albedinem: non enim sic intelligitur res esse vna, sicut alba: est enim vna intime per suam entitatem, alba vero est per formam superuenientem alteri entitati: ergo signum est, vnum non dicere de formali solam negationem, quasi superadditam entitati: sed ipsam intrinsecam entitatem indiuisam. Vltimo ex infra dicendis constabit, ad hunc modum fere necessario esse sentiendum de aliis transcendentibus, bono, & vero, quæ non possunt de formali dicere solas relationes rationis, sed entitatem ipsam cum aliqua relatione, vel denominatione huiusmodi: ergo idem sentiendum est de vno: nam si argumenta, quæ de ipso in contrarium fiunt, quicquam probarent, eadem procederent de aliis transcendentibus.

Respondetur ad argumenta.

VIII. AD primum respondetur, vnum distingui ab ente radicaliter quidem (vt sic dicam) ratione negationis, quam superaddit enti: formaliter vero non distingui per negationem tãquam per formam vnus, sed per entitatem indiuisam: itaque ens de formali dicit entitatem vt sic, vnum vero dicit de formali eandem entitatem, vt indiuisam.

Ad secundum respondetur, assumptum illud esse verum in proprietatibus realibus propriissime sumptis, & addentibus subiectis aliquid ex natura rei distinctum ab illis: in his enim verum est, nomina significantia tales proprietates solere de formali significare præcise id, quod proprietas addit subiecto: in his autem proprietatibus transcendentalibus, quæ non addunt aliquid reale, non oportet id obseruare: nam, vt non sint negationes tãtum, vel omnino entia rationis, sed aliquò modo proprietatem realem significant, necesse est, vt aliquo modo in formali suo significato includant entitatem ipsam.

IX. AD tertium respondetur, vnum in concreto dicere ipsum ens vt indiuisum: vnitatem vero in abstracto, dicere entitatem etiam in abstracto vt indiuisam, & huiusmodi vnitatem significare formaliter

per passionem vnus neque ex hoc sequitur aliquod incommodum: nam quod ens in concreto sumptum prædicetur quidditatiue de suis passionibus etiam in concreto sumptis, nullum est inconueniens, sic enim bonum est ens, & verum similiter: neque in his oportet seruari ea omnia, quæ proprietatibus realibus & propriissimis conueniunt: ibi enim subiectum omnino præscindit à proprietate & contrario, quia ex natura rei distinguuntur: hic autem nulla est talis distinctio, sed sola additio alicuius negationis, vel denominationis, & ideo ens in eo quidem, quod addit vnum, non includitur, vt supra dictum est, in ipso vero vno necesse est intime includi, neque inde sequitur processus in infinitum, quia ens, & vnum quoad positium quod includit, omnino idem sunt, tum re, tum etiam ratione, nisi ob negationem adiunctam. Quod si loquamur in abstracto de vnitatem, illa non tam proprie dicitur includere ens quidditatiue, quam entitatem seu essentiam, debet enim in his seruari proportio, & quoad hoc saltem in modo significandi, non est idem significatum formale vnus & adæquatum eiusdem. Dico autem, quoad modum significandi, quia in his simplicissimis res significata per abstractum & concretum eadem est, & ita idem sunt entitas & ens, vnitas & vnum, solumque differunt ratione & modo concipiendi, & significandi. Quocirca nullus est processus in infinitum, quia sicut ens sua entitate est ens, entitas vero seipsa est entitas, & quo ens, est ens, vt sic verò non concipitur tanquam id quod est, quamquam re ipsa formalissime sit ipsum ens, ita eadem proportionem loquendum est de vno, & vnitatem; nam quoad rem posituam idem significant, solumque differunt, quia vnum significat ens seu entitatem, sub indiuisione. Tandem hoc modo nullum est inconueniens, quod vnum in re dicat totam perfectionem, quam dicit ens, quamuis illam non dicat sub eodem omnino conceptu, seu formali ratione, quia non dicit illam præcise vt est perfectio, vel entitas, sed vt est sub indiuisione.

SECTIO III.

Quotuplex sit in rebus vnitas.

DE hac re disputat Aristoteles 5. Metaph. capit. 6. Est autem hoc loco necessario præmittenda, vt explicare possimus, quænam vnitas sit entis passio. Distinguit ergo Aristoteles varios modos vnus: Et prima diuisio eius est, vnum quoddam esse per accidens, aliud per se. Et merito hanc diuisionem primo loco ponit, quia & videtur esse valde analoga: nam vnum per se, est simpliciter vnum: per accidens vero tantum secundum quid, & per quandam proportionem ad vnum per se. Non explicat autem Aristoteles rationes vnus, accidens & per se, per proprias eorum definitiones, sed solum variis exemplis, quibus simul proponit varios modos vnitatis per accidens & per se. Vnum enim per accidens esse dicit subiectum accidente affectum, vt Petrus musicus. Item duo accidentia eodem subiecto inherencia vnum per accidens sunt, seu constituunt, vt album dulce. Hanc vero vnitatem per accidens in ordine ad prædicationes variis modis explicare possumus, vel per incomplexos terminos, vel per complexos, vel prædicando accidens de accidente, aut in communi, aut in singulari. Et iuxta hæc distinguit Aristoteles varias rationes huius vnitatis, quæ magis ad dialecticas prædicationes, quam ad rem metaphysicam spectant. Similiter explicat Aristoteles vnum per se variis exemplis, seu subdistinguenso illud in varios modos. Nam quædam (inquit) sunt vnum continuatione, vt linea, aqua, quædam colligatione, vt domus, & alia, quæ arte fiunt, alia ratione for-

I.
varia vnus
diuisio est:

ma vnius, alia ratione materiae, vel proxima, vel remotae, ut liquores (inquit) dicuntur vnum. Rursus (ait) quoddam est vnum numero, aliud specie, aliud genere, &c. quae ibi prosequitur. Ex quibus omnibus difficile est colligere, in quo consistat ratio vnius per se, & per accidens: nam in membris, quae posteriori in loco Aristoteles numerat, multa videntur esse vnum tantum per accidens, ut domus, & artificialia. Item ibidem ait, plura interdum dici vnum, eo quod aliquid vnum, aut agunt, aut patiuntur, aut habent, aut ad aliquid vnum sunt. Haec autem omnia videntur tantum per accidens esse vnum, vel denominatione potius, quam re. Rursus inter unitates quas ibi ponit, aliqua est realis, ut numerica, alia rationis tantum, ut generica & specifica: est ergo difficile, hanc Aristotelis doctrinam, ad certam aliquam rationem ac methodum reuocare.

Explicatur diuisio entis & vnius in per se, & per accidens.

II.

UT ergo rem hanc declaremus, quoniam vnum consequitur ens, ut intelligatur, quid sit vnum per se, & vnum per accidens, simul explicandum est, quid sit ens per se, & per accidens, sic enim etiam ens diuiditur ab eodem Aristot. eodem lib. 5. c. 7. quae diuisio propria est entis realis: nam entia rationis, sicut aequiuoce tantum sunt entia, ita non nisi aequiuoce has denominationes recipiunt. Ens autem reale duplici modo potest per se aut per accidens appellari, vno modo in ratione entis, alio modo in ratione effectus. Hoc posteriori modo dicitur per se id quod ex virtute & intentione agentis fit, per accidens vero dicitur id, quod praeter intentionem agentis casu & fortuna euenit, de qua ait Aristoteles 6. Metaph. cap. 2. esse extra scientiae considerationem, quatenus scilicet, in singulari exercetur, & per accidens euenit: nam ut sic non habet necessitatem, sed contingentiam. At vero ipsa communis ratio causae, vel effectus per accidens sub scientiam cadit, sic enim disputatur de casu & fortuna, & contingentia effectuum: sed tamen ens per se, & per accidens sub hac consideratione nihil ad praesens institutum pertinet.

III.

Quale indicat Arist. per se vnum, quale per accidens.

Priori ergo modo ens in ratione entis dicitur per se, aut per accidens, in ordine ad unitatem quam habet, seu ratione talis unitatis, ut, verbi gratia, quia constat vna natura vnius praedicamenti, aut naturae diuersorum praedicamentorum: sic enim Aristoteles dicto libro 5. tex. 13. & 14. entia per accidens vocat, quae constant ex subiecto & accidente, vel quando multa accidentia in eodem subiecto coniunguntur: ens autem per se dicitur esse, quod diuiditur in decem categorias. Idemque Aristot. 7. Metaph. text. 43. & clarius lib. 8. text. 15. & lib. 2. de Anima, textu 7. illud significat esse ens per se vnum, quod vel simplex est, vel ex potentia substantiali, & proprio actu componitur. Vnde est contrarium per accidens erit, quod neque est simplex, nec praedictam compositionem habet: sed alio imperfectiori modo ex diuersis rebus constat. Ex quibus intelligere licet, illud appellari in ratione entis ens per se, quod est per se vnum: illud autem per accidens, quod tantum per accidens vnum est. Non enim vocatur hic per se, & per accidens ratione modi essendi per se, vel in alio: quomodo sola substantia est ens per se: reliqua vero dici possunt per accidens, seu potius accidentalia: sed sumitur, per se, & per accidens in ordine ad unitatem: quae autem sit unitas per se, aut per accidens in entibus, non satis declaratum est ex dictis, nec eodem modo ab omnibus explicatur.

IV.

Quidam ergo aiunt, illam unitatem, seu vnionem esse per se, ex qua resultat vnum & idem esse: illam vero esse per accidens, in qua entia, quae vniuntur, habent plura esse, ut sunt substantia & accidens, vel duo accidentia diuersorum generum. Tamen haec

explicatio, aut supponit aliquid falsum, aut rem obscuram per aliam aequè obscuram explicat: nam vel sermo est de vno simplici absque compositione, quod in ipso sit, quamuis ex compositione resultet: quomodo multi dicunt, ex materia & forma unitis resultare vnum esse, & hic sensus supponit falsum: nam ut ens sit per se vnum, non est necesse, ut habeat huiusmodi esse simplex: infra enim ostendam, entia composita ex materia & forma non habere esse simplex, sed compositum. Vel sermo est de vno esse composito, & resultante ex vnione plurium partialium existentiarum, & hoc quidem verum est, sed de ipso se esse inquirendum restat, quando ex compositione resultet vnum per se: nam etiam accidens, verbi gratia, albedo adueniens substantiae affert secum suum esse, quod respectu compositi albi, potest dici partiali, & ex illo & ex esse corporis seu subiecti potest dici componi vnum esse totius albi, & tamen illud nihilominus dicitur esse ens per accidens.

Alio ergo modo dici frequenter solet, ens per accidens esse, quod constat pluribus entibus in actu: illud vero esse, per se, quod constat ente in potentia, & eius actu: nam ex pluribus entibus in potentia nihil constare potest, & ideo necesse non est illud membrum adiungere. Sed haec etiam doctrina, esto vera sit: expositione indiget: nam male intellecta potest esse occasio errandi in multis. Interrogandum est enim, quid per ens in actu, & in potentia intelligatur. Intelligi enim potest per ens in actu illud, quod ex se habet actualem entitatem, seu existentiam: per ens autem in potentia illud quod nullam habet talem actualitatem seu existentiam. Et hoc modo falsum est, ens per se non posse componi ex actualibus entitatibus partialibus aut requiri ad ens per se, ut componatur ex huiusmodi actu, & potentia illi opposita: nam hoc perinde est, ac si diceretur, ens per se componi ex ente & nihilo: seu ex ente in actu & ente in potentia obiectiua: quae est repugnantia in ipsis terminis, ut ex inferius dicendis constabit. Aliter ergo intelligi potest per ens in actu ens constans ex aliquo actu formali, receptiua illius. Et hoc modo non contingit aliquid componi ex duobus entibus in actu, ita ut utrumque sit praedicto modo compositum, nisi aut per aggregationem, & tunc satis clarum est, consurgere ens per accidens, quamuis ratio illius nondum satis sit explicata: aut aliquo artificiali modo: & tunc Aristoteles videtur tale ens vocare per se vnum, vnde consequitur esse etiam ens per se, & non per accidens. Et in composito physico, & heterogeneo multi putant dari partialia composita diuersarum rationum & formarum, ex quorum coniunctione vnum per se coalescit. Ac deinde restat explicandum, si huiusmodi enti adiungatur aliud non similiter compositum, nec per modum continuationis, aut colligationis, sed simplex per modum formae aut actus verè ac physice uniti, cur non resultet ex utroque ens per se vnum. Aut si interdum resultat, interdum non, vnde sumenda sit ratio. Vbi variae quaestiones insinuantur, quae hinc pendunt, scilicet, cur substantia adueniente naturae iam integræ, ex utraque vnum per se resultet, non autem adueniente quantitate, aut alia simili forma. Item cur forma substantialis vnum per se faciat cum materia nuda: non possit autem facere per se vnum cum materia iam informata substantiali forma, & similes.

Ratione entis, & vnius per se.

IN hac igitur re dicendum videtur, rationem entis per se in hoc consistere, quod praecise habeat ea, quae ad essentiam, integritatem vel complementum talis entis in suo genere per se & intrinsicè requiruntur. Hoc insinuat Aristoteles priori loco citato. Et ex terminis ipsis videtur clarum: haec enim communissima & simplicissima vix possunt aliter probari,

Simplex enim entia non est de ratione vnius per se.

Ex duobus entibus in actu quomodo fiat vnum per accidens, ex vno autem in potentia & alio in actu quomodo per se.

VI.

uari, quam explicatis terminorum rationibus. Cum ergo ens dicatur illud quod entitatem seu essentiam habet, illud erit ens per se proprie & in rigore, quod vnam essentiam, vel entitatem habet: Illa autem essentia seu entitas, vna propriissime erit, quæ in suo genere habet, quicquid ad eius intrinsecam rationem, seu consummationem spectat: ergo illud ens, quod huiusmodi est, sub ea ratione erit proprie, ac per se ens, omne autem illud, quod ab hac vnitatem defecerit, dicetur ens per accidens.

VII. Potest autem hoc amplius explicari, si ens per se se diuidamus in simplex & compositum, quæ diuisione etiam de vno per se dari potest, eamque insinuauit Aristot. 10. Metaphys. cap. 6. dicens, vnum quoddam esse diuisibile, aliud indiuisum. Nam, vt notauit Diuus Thomas part. quæst. 6. art. 3. & quæst. 11. artic. 1. vnum per se, aliud est indiuisum actus & potentia; aliud vero tantum actus: prius est ens simplex; posterius vero compositum. Igitur de simplici nulla est difficultas: omne enim simplex est ens per se, ac per se vnum, quia & per se indiuisum est, & vt sic non habet admissionem alicuius extranei, vt possit ens per accidens appellari, & hoc modo quodlibet accidens in abstracto sumptum ea consideratione est ens per se, & anima in ratione substantiæ est ens per se, licet incompletum; quatenus vero constat pluribus potentiis, habitibus, vel actibus, iam declinat in ens per accidens.

VIII. De ente autem composito certum inprimis est, posse vere ac proprie esse ens per se, ac vnum per se, vt omnes Philosophi docent de natura substantiæ, quatenus materia & forma constet, & de supposito quatenus ex natura & substantia suo modo componitur. Cum enim neq; materia, neque forma per se sint entia completa & integra in suo genere, sed ad illud componendum natura sua instituta sint, merito illud, quod ex eis proxime componitur, essentia & natura per se vna dicitur, & est. Atque eadem ratione, quia illa essentia non habet intrinsecum complementum in suo genere, nisi per se sit intrinsece & substantialiter terminata; ideo illa etiam cum sua substantia, ens per se vnum constituit. Igitur hæc vnitatem per se in hoc consistit, quod resultat ex rebus constituentibus completum ens in aliquo genere, intercedente vnione eorum inter se, ad tale ens constituendum accommodata, quæ in compositione vnus natura est per modum actus & potentia substantiæ: in compositione vero vnus persona, est per modum naturæ integræ, & termini eius. Atque hæc ratio accommodari etiam potest ad entia vt composita ex genere & differentia per se contrahente illud intra proximum prædicamentum: nam etiam genus & differentia comparantur vt potentia & actus per se ordinata ad constituendum vnum in suo genere completum & integrum quamquam hæc compositio magis est rationalis, quam realis, & ideo minus impedire potest realem ac per se vnitatem entis.

IX. Est autem præter hos alius modus compositionis in entibus, qui dicitur ex partibus integrantes, qui primo gignitur in quantitate; per eam verò intelligitur etiam esse in substantiis materialibus & accidentibus, & hæc etiam non tollit vnitatem per se, quando est per veram, & naturalem continuationem. Sic enim quantitas continua est in suo genere proprie ac per se vna: partes autem, quibus constat non dicuntur esse simpliciter plura in actu, sed in potentia, vt loquitur sæpe Aristoteles 3. Metaphys. cap. 6 & 5. Metaphys. cap. 13. Vbi ait, numerum proprie non esse, nisi vbi partes non copulantur termino communi. Et idem dicit Auerroes 3. de Anima, rex. 23. Et ratio est, quia quantitas natura sua postulat hanc extensionem & compositionem, quæ tota ordinatur ad complementum eius in suo genere, & ideo intra illud habet proprios terminos, quibus par-

tes eius copulari ac terminari possint. Est ergo tota illa compositio & vnio per se, & natura sua ordinata ad componendum vnum ens intra idem genus. Quamuis autem hoc per se primo conueniat quantitati secundum se sumptæ; tamen etiam conuenit substantiæ materiali, quæ quantitati subest, vt cernitur inprimis in substantia homogenea: ignis enim aqua, & similia vnum per se sunt, etiam si in quauis magnitudine sumantur, dummodo continua sint; alioqui nunquam huiusmodi substantia posset esse vna per se, quia nunquam potest non constare ex his partibus, etiam si in minima quantitate sumatur, quod est contra omnes Philosophos, & contra communem modum sentiendi & loquendi, & contra rationem supra factam; quia hæc entia natura sua postulant huiusmodi genus vnionis & compositionis ad suum complementum & integritatem in suo genere, ergo talis compositio non tollit vnitatem per se in huiusmodi entibus.

X. Oportet tamen (quamuis id latius infra tractandum sit) hic breuiter animaduertere, quid habeat substantia à quantitate in hoc genere compositionis; quid vero habeat ipsa substantia ex propria substantiæ entitate, quauis sub quantitate: nam priori modo ex substantia & quantitate simpliciter non fit vnum per se, vt nunc loquimur, quia quantitas non est de complemento substantiæ intra rationem & latitudinem sui generis, & ideo integritas quantitativa vt substantiæ adiungitur, & facit vnum cum illa non constituit ens, neque vnum per se. Habet autem ipsa substantia materialis sub quantitate suam substantialem entitatem, in qua etiam habet partes entitativas componentes, & integrantes substantialem ipsam entitatem, habentesq; inter se suam vnionem substantialem, & hoc modo dicimus substantiam sic compositam esse per se vnam.

XI. Hoc autem difficultatem nonnulla habet in substantiis heterogeneis, quia earum partes non videntur ita intrinsece vniri & continuari, sed solum veluti quibusdam vinculis colligari. Sed nihilominus hæc etiam substantia vt sic composita est vnum ens per se. Quis enim neget, hominem esse vnum per se ens? Et a posteriori id declarari potest: nam omnes huiusmodi partes sibi inuicem deseruiunt, & per se separata, aut nullo modo, aut non diu possunt conservari: signum ergo est, illas omnes in suo genere esse incompleta entia, & per se ordinari ad componendum ens aliquod: ergo illud vt sic compositum est per se ens, & vnum per se. Vnde ad hoc satis est, quod partes illæ habeant naturaliter aliquam conjunctionem, & copulationem, quæcunque illa sit: nam illa sufficit, vt omnes possint eadem forma informari, & conuenire ad constituendum cum illa vnum ens, habens vnum esse simpliciter. Adde, quod licet hæc membra heterogenea non sint omni ex parte continua inter se immediate, semper tamen habet aliqua ex parte continuationem, saltim in aliquo tercio, vt in neruo, aut alia parte simili, de quo alias.

XII. Ex his ergo veluti inductione facta satis constat, quomodo in omnibus substantiis ens per se vnum in ratione à nobis explicata consistat. Potest autem fere eadem inductio applicari ad accidentia: nam de quantitate iam dictum est: alia verò, si omnino simplicia sint secundum rem, constat per se habere vnitatem, & indiuisiōem; si autem sint composita, vt faciant per se vnum, imitari debent aliquo modo quantitatem. Duplex enim tantum potest intelligi hæc compositio. Vna est per modum extensionis: quomodo est vna albedo, quæ in superficie vnus corporis extensa est, & hæc compositio facit per se vnum ad modum totius integralis. Nam ita se habent partes illius albedinis, vt intra suum genus sint colligata, & vnitæ modo sibi proportionato, & constituent vnum ens completum & integrum in sua specie, quam compositionem & vnionem habent partes

partes illa sub quantitate seu in quantitate; non tamen habent eam intrinsece & formaliter per quantitatem ipsam, sed per suas entitates partiales inter se unitas proprio vinculo, & vnione sui generis. Quod hac ratione explicari potest: nam, si in superficie continua eiusdem corporis, verbi gratia, parietis, dimidia pars alba, & dimidia nigra, habent quidem albedo & nigredo continuitatem quandam ex parte subiecti, quia & superficies; qua inhaerent, continua est, & nihil potest in ea signari, quantumvis indiuisibile, quod albedine, vel nigredine affectum non sit, & nihilominus albedo & nigredo inter se non habent intrinsecam vnionem, & coniunctionem, quam habent duae partiales albedines inter se, & ideo ex illis non fit per se ac proprie vnum, sicut fieret ex partibus albedinis, quod idem suo modo probabile est posse accidere in substantiis, si contingat, sub eadem quantitate continua esse formas substantiales diuersarum specierum; sub diuersis partibus quantitatis, ut notauit Diuus Thomas, 5. Metaphysicae, textu 7. lectione septima, littera D. Alia compositio in accidentibus esse potest per modum intentionis, supposito, quod gradus intentionis aliquo modo in re distinguantur: de quo alias. Et haec compositio, quamuis non fiat per se loquendo in quantitate, aut per quantitatem: tamen per proportionem ad illam intelligenda, & explicanda est. Unde ex tali compositione etiam resultat per se vnum, quia omnes illi gradus sunt veluti entia partialia & incompleta intra suum genus, & natura sua ordinantur ad complendum vnum intra idem genus: & habent inter se naturalem vnionem, & proprios terminos, quibus copulantur, seu terminentur. Igitur etiam in accidentibus ratio entis, seu vnus per se in praedicta ratione a nobis explicata consistit. Quod si fortasse in accidentibus inuenitur alius modus conficiendi vnum ex multis entibus praeter dictos, ut in numero quantitativo, aut iuxta aliquorum opinionem in habitu scientiae, qui ex collectione multarum specierum vel habituum confurgit, illa non sunt censenda entia per se, sed per accidens, in propria & vera ratione entis, ut bene docuit Fons. lib. 5. Metaph. c. 7. quaest. 5. sect. 2. quia illa non habent inter se veram aliquam & realem vnionem, per quam vnum per se efficiant: quidquid sit, an sub aliqua ratione praedicamentali possint censeri per se, de quo infra explicando singula praedicamenta.

Ratio entis & vnus per accidens.

XIII.

EX his quae dicta sunt de ente, & vno per se, colligere licet, quid sit dicendum de ente & vno per accidens, quod ab illo distinguitur: nam in primis omnino id, quod ex rebus distinctis constat ab ipso physica & reali vnione earum inter se, est in rigore ens per accidens, & non per se. Probat, tum ex dictis, quia in tali ente non potest reperiri ratio entis per se a nobis explicata; tum etiam, quia illud vnum non potest habere vnā realem essentiam: non enim potest intelligi vna essentia, nisi, vel quia simplex sit, vel quia per realem vnionem plurimum confurgat: in praedicto autem casu neutrum horum reperitur. Deinde omnino ens, quod ita est vnum, ut constet ex rebus distinctis, quarum altera in aliquo genere completum ens sit, & per adiunctionem alterius perfectione diuersi generis afficiatur, tale etiam ens in rigore est vnum per accidens, quia non conuenit illi ratio entis per se a nobis explicata: nec potest in tali ente vnā, vera essentia reperiri. Item, quia hoc ipso, quod vnum ens in suo genere est completum & integrum, quod ei adiungitur, accidentaliter aduenit, & ideo vnum per accidens cum illo componere dicitur: atque hac ratione vere dicitur id, quod constat ex rebus diuersorum praedicamentorum, & ex natura rei diuersis, vnum per accidens esse. Quin potius,

etiam in rebus eiusdem praedicamenti, id verum habet, si sint diuersi generis, vel speciei, & vna accidet alteri in sua ratione & specie iam completa, & hoc modo ex potentia & habitu, vel actu, fit vnum per accidens, & similiter vas argenteum deauratum est ens per accidens, & sic de ceteris.

Secundo ex dictis colligitur in ente vno per accidens esse varietatem, & in ea esse magis, vel minus: Quoddam enim est ens omnino per aggregationem, in quo multa entia per se integra, & perfecta, sine vlla vnione, & sine vllō ordine congeruntur, & hoc videtur esse maxime per accidens, quia omni ex parte opponitur enti per se proprie sumpto, & huiusmodi est aceruus tritici, aut lapidum. Aliud vero est ens per accidens, constans quidem ex integris entibus per se, non habentibus inter se physicam vnionem: habentibus autem inter se aliquem ordinem, ut est exercitus, res publica, domus, & alia similia artificialia, in quibus tanta potest esse varietas, tantaque differentia secundum magis & minus, quanta potest esse maior, vel minor vnio inter entia per se, ex quibus constat: & hoc modo videtur magis vna arbor, cui ramus alterius speciei est infusus, quam domus, & domus magis quam exercitus, & sic de aliis. Et in hoc ordine collocandi sunt liquores misti ex simplicibus imperfecte alteratis compositi, ut vinum lymphatum, oximel, &c. Quo etiam fit, ut licet haec simpliciter & absolute sint entia per accidens, tamen respectiue, id est, comparatione illius entis, quod est vnum per meram aggregationem, soleant haec interdum vocari entia per se. Nam, quia media participant aliquid de extremis, comparatione illorum solent diuersis nominibus appellari: huiusmodi autem entia conueniunt aliquo modo cum entibus per se, quatenus in aliqua forma, vel habitudine vniantur, & ideo ita aliquando nominantur. Quomodo videtur locutus Aristot. in citato loco, 5. Metaphys. Tamen hac consideratione & comparatione ens compositum ex substantia & accidente sibi inhaerente, multo magis videtur posse vocari ens per se: hoc enim est tertium genus entium per accidens, quod magis videtur recedere ab illo primo & infimo ente per aggregationem, magisque accedere ad vnum per se, quia & ea, quibus constat non distinguuntur supposito, sicut in aliis; & habent inter se maiorem physicam vnionem, & vnum reuera est in potentia ad aliud, quamuis accidentali, & alterum natura sua est ordinatum ad aliud, & in vnione ad illud habet suam perfectionem connaturalem, in quibus omnibus huiusmodi ens imitatur illud, quod est proprie ac per se vnum: quamuis simpliciter, & absolute vnum per accidens sit.

De vno simpliciter & secundum quid.

TERtio ex dictis explicantur facilius aliae diuisiones vnus. Quoddam enim dici potest vnum simpliciter, aliud secundum quid. Vnum simpliciter, proprie & in rigore dicitur id, quod est vnum per se, reliqua vero omnia possunt dici vnum secundum quid, quod ex ipsis terminis videtur manifestum, ideo n. ens per se vnum ita appellatur, quia habet unitatem simpliciter & absolute: reliqua vero quia ab hac unitate recedunt, dicuntur per accidens. Patet etiam hoc ex definitione vnus: est enim ens indiuisum in se, illud ergo, quod est indiuisum simpliciter, erit vnum simpliciter: quod vero est simpliciter diuisum in se, & solum habet aliquam indiuisionem in ordine ad aliquem finem, vel ad aliquam formam, erit, tantum vnum secundum quid, & ita contingit in his quae solum per accidens sunt vnum, ut ex dictis patet. Aliter Greg. in 1. dist. 24. q. 1. & ibi alii Nominales dicunt, solum ens simplex esse vnum simpliciter, quia ut sit vnum simpliciter, necesse est, ut nihil sit in ipso, quod non sit ipsum; sed haec definitio gra-

XIV.

XV.

tis

is est ab ipsis conficta, & iuxta illam solus Deus esset vnum simpliciter. Item repugnat Aristot. 10. Metaph. loco citato, distinguenti vnum in indiuisibile, & indiuisum tantum. Pugnat enim cum communi modo concipiendi & loquendi: nam ens quamuis compositum per se simpliciter dicitur: cur ergo non diceretur etiam simpliciter vnum? Item tale ens non est multa simpliciter: ergo erit vnum simpliciter, quia hæc duo immediate opponuntur, & quasi contradictorie. Denique hac ratione docent Theologi Christum vt compositum ex Deo & humanitate esse vnum simpliciter.

XVI. Hic tamen duo videntur obseruanda; primum, aliud esse dicere, rem aliquam esse vnam simpliciter vel secundum quid, aliud vero duas res esse, vnum ad eum modum, quo anima & corpus dicuntur esse vna humanitas, vel plures homines vnus. Nos hic priori modo loquimur: nam ille est proprius & absolutus, id est, secundum absolutam considerationem entis & vnus, secundum quam rationem vnū est passio entis, & non secundum comparisonem, vel respectū vnus rei ad aliam: imo nec secundum comparationem rationis eiusdem rei ad seipsam: quia vt supra dicebā, hæc relatio rationis identitatis, non est de ratione vnus, quæ absoluta est. Posterior autē loquendi modus, vt sit verus, non tam formalis, quā causalis esse debet, vt patet in dictis exemplis: nam materia & forma proprie ac formaliter reuera non sunt vnum, sed component vnum; & similiter plures homines, non tam sunt populus, quam component vnum populum, & sic de aliis: atque ita illa vnitas, quæ in multis reperitur, qualiscunque illa sit, supponit prius secundum rationem ens aliquod ex illis constitutum, quod proxime & immediate vnū denominetur, & hoc sensu intelligendum est, quod dici solet, plura simpliciter esse vnum secundum quid vt iterum attingemus sectione sequente.

XVII. Secundo obseruandum est, hic esse sermonem de vnitate rei, & non de vnitate rationis: nam vnitas rationis (cum non sit in rebus, sed ab intellectu) proprie non comprehenditur diuisione posita: si tamen quis velit hanc vnitatem ad dictam diuisionem reuocare, hæc erit vnitas maxime secundum quid, & huiusmodi est vnitas generis, speciei, &c. quatenus per mentis comparationem & denominationem efficitur, quæ etiam potest esse maior, vel minor in suo ordine, prout maiorem, vel minorem indiusionem, secundum rationem includit, seu prout fundatur in maiori, vel minori conuenientia in rebus illis inuenta. An vero hoc fundamentum, quod in rebus antecedit, nomen vnitatis mereatur, dicemus postea.

XVIII. Et hinc vterius explicati manent alii termini, quibus aliqui vtuntur, vt videre est in Fonseca, dicta quæst. 5. sectio. 6. scilicet, quod vnum interdum dicitur de aliquo absolute, interdum comparatē, vt quod est vnum secum, vel vnum cum Petro in ratione hominis vel animalis, &c. Item, quod interdū aliquid dicitur vnum in se, & secundum propriam rationem, vt Petrus dicitur vnus numero: interdum vero dicitur aliquid vnum in superiori, vel inferiori ratione, vt animal in ratione viuētis, vel in homine. Sed hæc reuera impropria sunt: nam vnum proprie, absolute tantum dicitur: illa vero comparata vnitas non est vnitas secundum rem, sed vel identitatis secundum rationem, vel similitudo, fundata in aliqua vnitate, vel certe est vnitas secundum rationem. Et similiter, nullum ens dicitur vnum proprie, nisi secundum propriam rationem suam; nam secundum superiorem, aut inferiorem rationem non dicitur aliquid vnum, nisi fortasse secundario, & ratione alterius.

Vltimo vero annotare oportet, aliquam vnitatem posse considerari in rebus, quæ conueniantenti ratione suæ entitatis, seu in illa præcise considerata;

alia vero vnitas intelligi potest conueniens vni enti per aliud ens sibi adiunctum, vt, verbi gratia, in materia (vt supra dicebamus) intelligimus vnitatem entitatiuam, conuenientem illi in sua entitate, & ex vi eius, etiam si præcise consideretur, & mente separatur à quantitate, & quolibet alio accidente; alia vero vnitas intelligitur in materia ratione quantitatis, à qua dicitur vna quantitatie seu numeraliter: & idem considerari potest in albedine, & in aliis entibus corporeis: nam in immaterialibus tantum prior modus vnitatis reperitur. Vnitas ergo immediate conueniens entitati per seipsam dici potest vnitas per se, non in sensu, quo supra locuti sumus de ente, & vno per se, sed vt per se distinguitur contra per aliud, qui modus vnitatis in omni ente, eo modo, quo ens est, reperitur, ita vt etiam ens per accidens eo modo quo vnum est per se, & non per aliud, habeat eam vnitatem & ideo hæc vnitas est, quæ per se conuenit enti, vt ens est, & ad tollendam æquiuocationem posset dici vnitas intrinseca, seu entitatiua: alia enim vnitas, quæ per aliud conuenit, accidentaria est, & quasi extrinseca, seu denominatiua, de qua plura in sect. 5.

SECTIO IV.

Vtrum vnitas sit adequata passio entis, & de diuisione entis in vnum & multa.

Actenus solum declarauimus rationem vnus, & varios modos eius: quia vero tota hæc disputatio eo tendit, vt ostendamus, hanc passionem enti conuenire, duo agenda supersunt. Primo, vt declaremus, quomodo hæc proprietas conuertatur cum ente, & sit adequata passio eius. Secundo, vt declaremus, cuiam vnitati hoc conueniat: quod præstabimus sectione sequente.

Circa primum ratio dubitandi est, quia ens diuiditur per vnum & multa: vt constat ex Arist. 10. Metaph. c. 1. & ex D. Thom. 1. p. quæst. 11. imo multi contendunt, hanc esse primam diuisionem entis, vt late Soncin. 10. Metaph. quæst. sed membrum diuidens non potest conuerti cum diuiso: ergo neque vnum cum ente: ergo non est passio eius. Et confirmatur; nam vnum & multa opponuntur, teste Arist. supra; ergo non possunt eidem conuenire; ergo ens, quod est multa, non est vnum: ergo vnum non est adequata passio entis.

In hoc dubio breuiter dicendum est, vnitatem seu vnum esse, adequatam passionem entis. Ita sumitur ex Arist. 4. Metaph. cap. 2. text. 3. dicente, ens & vnum se inuicem sequi. Idem docuit Plato in Parmenide, dicens; Neque ens vni, neque vnum enti deest, sed duo hæc potius per omnia coquantur. Idem D. Thom. 1. p. quæst. 11. art. 1. & 2. & omnes Philosophi. Et ratione patet primo, quia inter passionem entis, primo loco ponitur vnum, vt supra vidimus: ergo oportet, vt conuertatur cum ente, quia de ratione passionis propriæ dictæ est, vt sit adequata subiecto suo, & ideo vnum inter transcendentia ponitur, sicut ipsum ens. Secundo ex re ipsa declaratur, quia vnitas vera, & realis supponit, vel includit entitatem vt supra visum est: nam quod nihil est, neque vnum dici potest, nisi æquiuoce & per denominationem extrinsecam: sed ad omnem entitatem, vt entitas est, consequitur, seu necessario coniungitur indiuisio in se: nam si sit actu diuisa, quatenus talis est, non est entitas, sed entitates: ergo ratio vnus adequata currit cum ente. Tercio, quia omne ens est simplex aut compositum; simplex non solum indiuisum est: sed indiuisibile, quatenus simplex est; compositum vero, vt tale est, etiam est indiuisum: nam si actu diuisum sit, non erit compositum: Ergo omne ens tam simplex, quam

I.

II.

III.

compo-